

ยุทธศาสตร์ “การเติบโตสีเขียว” ของประเทศญี่ปุ่น

ในเดือนตุลาคม 2563 (ค.ศ. 2020) รัฐบาลญี่ปุ่นประกาศคำมั่นเรื่องความเป็นกลางทางคาร์บอน (Carbon Neutrality) ในการลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนให้เป็นศูนย์ ภายในปี 2593 (ค.ศ. 2050) และเมื่อเดือนเมษายน 2564 (ค.ศ. 2021) รัฐบาลญี่ปุ่นได้ประกาศตั้งเป้าลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกลดลงจากร้อยละ 46 และปรับใหม่เป็นร้อยละ 50 ให้ได้ภายในปี 2573 (ค.ศ. 2030) ด้วยคำมั่นดังกล่าวทำให้ประเทศญี่ปุ่นกำลังเร่งเข้าสู่กระบวนการเพื่อความเป็นกลางทางคาร์บอน (Carbon Neutrality) โดยมีกลยุทธ์การเติบโตสีเขียว (Green Growth Strategy) เป็นนโยบายสำคัญในการขับเคลื่อนที่ชัดเจน ซึ่งกลยุทธ์นี้เป็นนโยบายด้านอุตสาหกรรมที่มุ่งสร้างวัฏจักรเชิงบวกของการเติบโตทางเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมร่วมกับธุรกิจชุมชน โดยมีเป้าหมายในการสนับสนุนความพยายามของภาคส่วนต่าง ๆ ต่อการลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนให้เป็นศูนย์

สำหรับกลยุทธ์การเติบโตสีเขียวดังกล่าว มีการวางเป้าหมายเน้นไปที่อุตสาหกรรม 3 ภาคส่วน แบ่งเป็น 14 สาขา ได้แก่ 1) ภาคพลังงาน ประกอบด้วย 4 สาขา ได้แก่ (1) พลังงานไฟฟ้าจากลมนอกชายฝั่ง/พลังงานแสงอาทิตย์/พลังงานความร้อนใต้พิภพ (2) เชื้อเพลิงไฮโดรเจน และเชื้อเพลิงแอมโมเนีย (3) อุตสาหกรรมพลังงานความร้อนในยุคต่อไป และ (4) พลังงานนิวเคลียร์ 2) ภาคการขนส่ง/อุตสาหกรรม ประกอบด้วย 7 สาขา ได้แก่ (1) การผลิตยานยนต์ไฟฟ้าและแบตเตอรี่ (2) เซมิคอนดักเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ (3) การขนส่งทางเรือ (4) โลจิสติกส์ (5) อาหาร การเกษตร ป่าไม้และประมง (6) อุตสาหกรรมการบิน และ (7) การนำคาร์บอนกลับมาใช้ใหม่ และ 3) ภาคครัวเรือน/สำนักงาน ประกอบด้วย 3 สาขา ได้แก่ (1) การสร้างบ้านและอาคาร (2) การหมุนเวียนทรัพยากร เช่น วัสดุชีวภาพ วัสดุรีไซเคิล และ (3) อุตสาหกรรมเกี่ยวข้องกับไลฟ์สไตล์

โดยญี่ปุ่นมีนโยบายเพื่อรองรับกลยุทธ์การเติบโตสีเขียว 8 มาตรการ ได้แก่ 1) จัดสรรงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานด้านนวัตกรรม จำนวน 2 ล้านล้านเยน (ประมาณ 5.1 แสนล้านบาท) ภายใน 10 ปี และจัดสรรงบประมาณ 15 ล้านล้านเยน (ประมาณ 3.8 ล้านล้านบาท) สำหรับการวิจัยและพัฒนาภาคเอกชนและการลงทุน 2) การให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีแก่การลงทุนภาคเอกชนญี่ปุ่นภายใน 10 ปี มูลค่า 1.7 ล้านล้านเยน (ประมาณ 4.34 แสนล้านบาท) 3) การกำหนดแนวทางนโยบายการเงินสำหรับจัดตั้งกองทุนระยะยาวพร้อมการช่วยเหลือภาคเอกชนด้านดอกเบี้ย เพื่อดึงดูดการลงทุนที่คำนึงการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และบรรษัทภิบาล (Environmental, Social and Governance: ESG) มูลค่า 1 ล้านล้านเยน (ประมาณ 2.55 แสนล้านบาท ภายใน 3 ปี) 4) การพิจารณาปฏิรูปกฎระเบียบภายในประเทศเพื่อรองรับอุตสาหกรรมพลังงานสะอาด 5) การสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศทั้งประเทศพัฒนาแล้วและประเทศกำลังพัฒนาด้วยนโยบายนวัตกรรม หรือจัดทำโครงการร่วมกัน สร้างมาตรฐานและกฎเกณฑ์ และแสวงหาทางออกร่วมกันต่อการใช้พลังงานที่ไม่ทำให้เกิดคาร์บอนไดออกไซด์ (de-carbonization) 6) การส่งเสริมข้อริเริ่มของมหาวิทยาลัยและสถาบันการศึกษาในระดับต่าง ๆ ผ่านหลักสูตรการศึกษา และการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนำไปสู่ความเป็นกลางทางคาร์บอน การส่งเสริมการเรียนรู้แบบบูรณาการเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา รวมถึงการกระชับความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัย

และชุมชนท้องถิ่น 7) การจัดงาน Expo 2025 ณ เมืองโอซากา ประเทศญี่ปุ่น จะเป็นงานที่สร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับความเป็นกลางทางคาร์บอนและมีการแสดงนวัตกรรมทางเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่เกี่ยวข้องกับนวัตกรรมทางพลังงาน และ 8) การจัดตั้งคณะทำงานเกี่ยวกับการส่งเสริมกลยุทธ์การเติบโตสีเขียว (Youth Working Group on Green Growth) เพื่อสร้างตัวชี้วัดใหม่เพื่อความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ โดยสามารถชี้วัดความเป็นกลางทางคาร์บอนได้ การกำหนดแนวทางการระดมทุนสำหรับการเปลี่ยนแปลงสู่ความเป็นกลางทางคาร์บอน การส่งเสริมการลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์โดยการทำให้เห็นภาพรวมทั้งหมดของการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ และการส่งเสริมการพัฒนาผู้ประกอบการและบุคลากรในการวิจัยและพัฒนาเกี่ยวกับความเป็นกลางทางคาร์บอน ผ่านการสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงผู้ประกอบการในด้านสิ่งแวดล้อม

สำหรับท่าทีของญี่ปุ่นต่อนโยบาย CBAM (Carbon Border Adjustment Mechanism) ของสหภาพยุโรปนั้น ในการประชุมระดับสูงด้านเศรษฐกิจระหว่างสหภาพยุโรป-ญี่ปุ่น ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 25 ตุลาคม 2565 (ค.ศ. 2022) รัฐมนตรีกระทรวงเศรษฐกิจ การค้าและอุตสาหกรรม (Ministry of Economy, Trade and Industry: METI) ของญี่ปุ่น (นายนิชิมิระ ยาสุโทชิ) กล่าวถึงการส่งเสริมสภาพแวดล้อมทางการค้าและการลงทุนที่เสรีและเป็นธรรม และได้เน้นย้ำถึงความสำคัญของการหลีกเลี่ยงข้อพิพาททางการค้ากับประเทศอื่น ๆ ที่อาจเกิดขึ้นจากนโยบายโดยขาดความเข้าใจที่เพียงพอในหมู่ประชาคมระหว่างประเทศ เช่น นโยบายปรับราคาคาร์บอนก่อนเข้าพรมแดน หรือ CBAM เป็นต้น นอกจากนี้ นักวิชาการของญี่ปุ่นเห็นว่า โดยทั่วไปแล้วสินค้าจากญี่ปุ่นมีอัตราการปล่อยก๊าซคาร์บอนที่แท้จริงต่ำกว่าของสหภาพยุโรป อย่างไรก็ตามมาตรการ CBAM จะมีผลกระทบต่อกฎเกณฑ์ของ WTO ซึ่งสนับสนุนการค้าเสรีมาโดยตลอด และสิ่งเหล่านี้เป็นประเด็นทางการค้าที่จะต้องมีการหารือกันอย่างจริงจัง

แนวคิดยุทธศาสตร์ “การเติบโตสีเขียว” ของญี่ปุ่น ปรากฏให้เห็นอยู่ในความร่วมมือทางเศรษฐกิจ ไทย - ญี่ปุ่น ด้วย เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2565 (ค.ศ. 2022) กระทรวงการต่างประเทศของไทยและญี่ปุ่น ได้ลงนามแผนปฏิบัติการร่วมว่าด้วยหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ด้านเศรษฐกิจไทย - ญี่ปุ่น ในระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2565 - 2569) ซึ่งได้บรรจุประเด็นเกี่ยวกับเศรษฐกิจสีเขียวในแผนปฏิบัติการฯ ดังนี้ (1) สาขาความร่วมมือด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การปรับปรุงกฎระเบียบ และนวัตกรรม ระบุให้มีความร่วมมือในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษของไทย และเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) โดยมีการส่งเสริมการลงทุนในอุตสาหกรรมเป้าหมาย เช่น สุขภาพ ดิจิทัล เทคโนโลยีคาร์บอนต่ำ และโลจิสติกส์ เป็นต้น และ(2) สาขาความร่วมมือด้านเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน และเศรษฐกิจสีเขียว (Bio-Circular-Green (BCG) Economy) ระบุให้มีความร่วมมือในด้านอุตสาหกรรมสีเขียว โดยการส่งเสริมการขยายการลงทุนและธุรกิจใหม่ในสาขาที่เกี่ยวข้องกับโมเดลเศรษฐกิจ BCG ผ่านการสอดประสานความร่วมมือระหว่างโมเดลเศรษฐกิจ BCG ของไทยกับยุทธศาสตร์เติบโตสีเขียว (Green Growth Strategy) ของญี่ปุ่น และความร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อมและพลังงานเพื่อเป้าหมายความเป็นกลางทางคาร์บอน โดยมีการเสริมสร้างความร่วมมือแบบไร้รอยต่อระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชนในการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรม รวมถึงการลงทุนในสาขาเศรษฐกิจสีเขียว

นอกจากนี้ ในปี 2565 (ค.ศ. 2022) ญี่ปุ่นได้เสนอแผนงานแก่อาเซียนเพื่อจัดทำวิสัยทัศน์และแผนงานเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างอาเซียน - ญี่ปุ่น ในโอกาสครบรอบ 50 ปี ความสัมพันธ์อาเซียน -

ญี่ปุ่น ในปี 2566 (ค.ศ. 2023) และในช่วงการประชุมรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียน-ญี่ปุ่น (AEM – METI) ครั้งที่ 28 เดือนกันยายน 2565 (ค.ศ. 2022) ที่ประชุมฯ ตกลงที่จะจัดทำวิสัยทัศน์ดังกล่าวในปี 2566 (ค.ศ. 2023) ได้แก่ 1) การจัดทำวิสัยทัศน์การร่วมสร้างสรรค์ (Co-create Vision) ด้านเศรษฐกิจอาเซียน – ญี่ปุ่น โดยเป็นความร่วมมือระหว่างภาคเอกชนของอาเซียนและญี่ปุ่น และ 2) การจัดทำแผนปฏิบัติการ “การออกแบบอนาคต และแผนปฏิบัติการด้านนวัตกรรมและความยั่งยืนของความร่วมมือเศรษฐกิจอาเซียน-ญี่ปุ่น” ที่จัดทำร่วมกันระหว่างรัฐบาลอาเซียนและญี่ปุ่น

ส่วนเอเชียตะวันออก 2
สำนักเอเชีย แอฟริกา และตะวันออกกลาง